

Nr 15.

Av herr **Åqvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

Den diskussion, som statsrådet och chefen för finansdepartementet för i Kungl. Maj:ts proposition nr 3 till riksdagen med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt, innehåller en hel del klarlägganden över de väntade utgifternas storlek under det innevarande budgetåret ävensom möjligheterna att täcka desamma. Ävenledes förekomma åtskilliga reflexioner över hur budgetens utgifter och även inkomster kunna tänkas verka på den allmänna penningpolitiken. När nu en allmän omsättningsskatt föreslagits, så anges huvudsyftet med densamma vara att i nuvarande svåra situation skaffa staten inkomster och härvid uttaga dessa inkomster på sådant sätt, att det tidigare förhållandet mellan direkta och indirekta skatter något så när återställes. Emellertid anges även såsom ett mycket viktigt bisyfte med införandet av en omsättningsskatt vara att åstadkomma en köpkraftsminskning och därmed även en konsumtionsminskning. Någon närmare motivering till varför en sådan köpkraftsminskning är önskvärd och om den är önskvärd över näringslivets alla områden anges emellertid icke. Det är därför förvånande, att man ungefär lika ofta som det talas om köpkraftsminskning får höra om produktionsstödjande åtgärder från statens sida för att anordna ersättningsproduktion. För dessa åtgärders genomförande specificeras emellertid ej några anslagsbelopp å utgiftssidan.

I den mån vissa grenar av näringslivet äro beroende av import från utlandet, som nu icke kan upprätthållas i samma omfattning som förut, är givetvis en köpkraftsminskning på dessa områden både önskvärd och nödvändig, men att köpkraftsminskningen i och för sig skulle vara något eftersträfvansvärt inom hela näringslivet under nuvarande förhållanden förefaller vara minst sagt tvivelaktigt. Köpkraftsminskningen måste ju under alla förhållanden i så fall komma att medföra större eller mindre driftsinskränkningar med därav följande arbetslöshet. Sådana driftsinskränkningar med åtföljande arbetslöshet torde förr eller senare inträffa ändå, utan att desamma behöva framföras såsom något önskvärt, och komma sålunda oberoende av omsättningsskatten att leda till köpkraftsminskning för dem, som äro anställda inom vissa industrier eller näringsgrenar.

Vad som framföres i propositionen om å ena sidan önskvärdheten av en konsumtionsbegränsning och å den andra sidan produktionsstödjande åtgärder från statens sida synes därför stå i ett visst motsatsförhållande och sambandet dem emellan förefaller något löst. I saknad av närmare känne-

dom om vilka planer, som föreligga beträffande de produktionsstödjande åtgärderna från statens sida, är det omöjligt att inse det eventuella samband, som kan finnas.

Det nu framlagda förslaget till omsättningsskatt utgår från att skatten skall vara »dold» och alltså ej framträda »öppet» inför allmänheten i form av särskild debitering på nota eller paragonkvitto eller genom stämpelmärke. Finansministern följer därmed det av utredningsmännen framlagda förslaget, som närmast bygger på tysk förebild, men den avsikt, som ligger bakom förslaget att göra skatten dold, är tydligt utsagd, nämligen att beträffande en hel del varor skatten skall komma att bäras av producenterna och distributörerna och ej av konsumenterna. I synnerhet förväntas detta bli fallet beträffande mer eller mindre umbärliga förnödenheter, medan det räknas med att i fråga om nödvändighetsvaror konsumenterna komma att få bära huvudparten utav skatten. Genom denna anordning skulle sålunda skatten även komma att indirekt få den verkan, att priserna hållas nere. Det kan emellertid ifrågasättas, om en skatt, utformad på detta sätt såsom en »dold» skatt, verkar rättvist. Vare sig förnödenheterna äro umbärliga eller oumbärliga så sysselsättes dock genom deras framställande och distribuering i vare sig ena eller andra branschen avsevärd del av befolkningen, och har man det kravet, att beskattningen skall verka rättvist, kan det ju knappast vara rimligt att vissa branscher skola genom statliga beskattningsåtgärder få sina avsättningsmöjligheter försämrade, under det att andra icke skola behöva få det. I vad mån varorna anses umbärliga eller ej torde lämpligen överlätas till konsumenternas avgörande.

Från köpmannasammanslutningar har även framförts önskemål om, att skatten skall vara öppen, vilket även uttalats i ett remissvar från t. f. generaldirektören och chefen för kommerskollegium. Det har heller icke förspotts, att några större svårigheter med »öppen» skatt skulle ha förekommit i de nordamerikanska stater, som tillämpa detta system. Det måste också från såväl affärsmännens som från statens synpunkt anses vara ett mer redbart förhållande, att skatten och dess storlek öppet framlägges för allmänheten. Ett sådant förfarande bör hos den konsumerande allmänheten kunna ingiva ett större förtroende än om det kan befaras, att affärsmännen, där så är möjligt, kunna taga ut ett högre pris än vad enbart skatten skulle ha betingat. När det gäller en beskattning av de flesta butiksvaror av så ingripande beskaffenhet, som här är ifråga, bör därför även en sådan synpunkt tillmätas ett avsevärt beaktande.

Med att skatten skall vara öppen följer emellertid, att en hel del varor till lägre pris icke skulle beläggas med skatt, emedan detta av tekniska skäl ställer sig mycket svårt. Tidningar, vykort och dylika varor med endast obetydligt värde borde kunna undantagas och eftersom i en tidigare motion har föreslagits en gräns av 20 öre, anser jag denna kan vara lämplig. Det belopp, varmed det beräknade skattebeloppet härigenom skulle minskas, kan dock icke bli av den storleksordning, att det har någon avgörande be-

tydelse för de beräknade skatteintäkterna i övrigt. Däremot skulle avsevärd irritation hos allmänheten över skatten säkerligen undvikas.

Jag tillåter mig därför föreslå, att riksdagen vid utskottsbehandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 3 till förordning om allmän omsättningsskatt ville för sin del vidtaga sådana ändringsåtgärder,

att skatten obligatoriskt redovisades öppet för kunderna samt

att skatten ej måtte utgå för varor, som i allmänna handeln betinga endast ett mindre värde, förslagsvis 20 öre och därunder.

Närmare bestämmelser härom anhåller jag måtte genom vederbörande utskotts försorg utformas.

Stockholm den 22 oktober 1940.

Ernst Åqvist.
